

De ahogy Kazinczyról ezt idézi Kosztolányi szavaival: életét összevételte az irodalommal, irodalmát az étellel... s erre bizonyíték, ahogy leányait elkereszteltette, csuda görög nevekre vagy mikre... nem is folytatom.

S még mennyi ily ámulat hemzseg a KRÉTARAJZOK lapjain. És milyen szerves, bont-hatatlan egész ez a könyv. Mindenütt ugyanazt mondja és ugyanúgy. A jelleg számít, a zsáner. Ahogy Krúdynál szinte semmi „történés” nincs, ahogy Hunyadynál, épp ellenkezőleg, a végén – sajnálatosan – „minden: a poén”, Illés Endre mintha magáévá tette volna a kornak ezt a félmúltas szellemét, és nagy frissességgel tolmácsolta volna nekünk... nekem 1957–58 táján.

A csoda az, hogy e mű, Illés esszéműve örök feltámadásra van ítélve. Mert hiába születnek szakszerű dolgozatok, pompásan eleven íróéletírások, valami igény nem avul. Az, amit szépirodalomról szólva a szépíró „szolgálhat ki” csupán. Kellér Andor, Kosztolányi, Illés Endre... hogy különféle értékeket tegyünk össze. De a KRÉTARAJZOK is messze fölötte jár annak a szintnek, mely alatt még helye van a henye és méltatlan méltatlankodásnak.

Félek, henyeség volna azt mondani: bár tudnánk egymásról, hitelesebbfélék, így írni, ahogy ő. De az is lehet, hogy méltatlan méltatlankodás ez csak. Kár számon kérni olyasmit, aminek a kora – menthetetlenül lejárt. S könnyen lehet, hogy valaki rólam gondol ilyet e sorok olvastán; s még jó, ha ennyiért csak.

Talán ezért jó összeveteni életemet az irodalommal, irodalmamat az étellel; utolsó menedéknek a műfordítást tartani... mert ugyanaz szokott kétféleképp hatni, ha valami „egy tömb” módjára hiteles. Már ha. Föllekesedésünk taszít kedvetlenségbe, s ez utóbbi inkább a maga szervességét termeli közelterepein, nem az egyszer félretolt kalandot. Ám e kalandról olvasni, krétanyomokat látni jó.

„Szárnyas gyalogszer”

Szárnyas gyalogszer.

Szabó T. Anna

ÉJJELI LOMB

Nem tudsz aludni. Téres-tágas
sötétség moccan, éled.
Nem tudsz aludni.
Éjjeli lomb szól,
kolompol: véged, véged.

Falevél tapsa, fű pengéje
egymáshoz fenne hallik,
sötét szobádba folyondár tör be:
feléd iramlik.

Öklödet zárod, szemed szorítod,
lehunyva tartod,
vetett ágyadnak támasztod hátad:
tartod az ajtót.

Ágyad lábának veted a lábad:
óvjon a tested,
éjszaka hangját, sötét harangját
kívülrekeszted.

Nem tudsz aludni. Számlálod önnön
szívdobogásod,
sötétség útját, éjszaka kútját
belülről látod.

Tüdőd a lomb és ered folyondár:
betekert végleg,
lélegző lombból szíved kolompol:
véged van, véged.

UNDOR

bogár fekete háta földrög a lefolyóban
nyomkodni puszta kézzel átfér-e belefér-e
két megspórolt konyakmeggy a zsebben szétlapulva
benyúlni tapogatni langyos ragacs a vére
véletlen belekapni egy idegen hajába
ahogy a zsíros fejbőr köröm alá szalad
homlokkal nekimenni egy vastag szemüvegnek
érezni hogy a lencse reccsenve beszakad
betonon orra esni megfordulni a földön
a meleg vér az arcon a fül felé folyik
szunyogot pókot ölni hánykolódní az ágyban
szennyes folyóban úszni vergődni hajnalig

MÓLÓ

A hosszú, hosszú, hosszú, hosszú alkony.
Hullám csapódik kőnek. Tágas ég.
Egy vízbe dőlt fa sárosan mereszti
a part felé roncsolt gyökérzetét.

Déltől meleg a kő. Sokáig égett.
Levont vitorlák, elveszett hajók.
A víz alatt ketyegnek és zenélnek
az elmerült karórák, rádiók.

Néhány gyerek követ dobál a tóba.
A hínár között megtorlott a hab.
Az ég nagyon, nagyon lassan sötétül.
A mutatók közt fekete iszap.

Mesterházi Mónika

TÖMEGVONZÁS

Nem ugyanarra jöttem haza.
Hogy mondjam el? Megváltozott
fényviszonyokra, üvegen szűrt fényre.
Lecsökkent gravitációra. Leesek,
de semmi, elpattanhatok.
A Hold tehetetlensége nagyobb,
mint a Föld vonzereje. Évente
három centit távolodik. Egy reggel
néhány százmilliárd év múlva
arra ébredünk, hogy elszállt.
Hát mit akarok én *állandóan*?